

РЕЦЕНЗИЯ

от **Проф. д-р Валентина Христова Маджова**, д.м.
Ръководител на Катедрата по Обща медицина,
Медицински Университет – Варна

на дисертационния труд на тема

„МЕНИДЖМЪНТ НА СЪРДЕЧНО-СЪДОВИЯ РИСК В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА СЪС СИСТЕМАТА SCORE“

на **Д-р Пламен Нейчев Латев**

докторант на самостоятелна подготовка
в Катедра «Урология и Обща медицина», МФ, МУ – Пловдив

за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Съгласно Заповед на Ректора на Медицински Университет – Пловдив № Р-1999/29.08.2022, Протокол от ФС № 7/13.07.2022 и Протокол № 1 от заседание на Научното жури съм избрана да изготвя рецензия на научния труд на Д-р Пламен Нейчев Латев.

Предоставеният ми комплект материали на хартиен /електронен носител напълно съответства на изискванията на Процедурата за придобиване на ОНС „доктор“ съгласно Правилника на МУ- Пловдив.

Не установих никакви нарушения на процедурата по присъждане на ОНС „Доктор“.

2. Кратки биографични данни за Докторанта

Д-р Пламен Нейчев Латев завършва като магистър по медицина в МУ-Плевен през 1990 година. След дипломирането си започва работа като ординатор в Общинска болница в гр. Павликени (1990-2000), а от 2000 г. е управител и собственик на Медицински център „Медиана“ ЕООД – гр. Павликени, а от 2017 г. ръководи едноименната индивидуална практика за първична медицинска помощ.

Има придобити специалности по Вътрешни болести (1998), Обща медицина (2003) и Трудова медицина (2009). Магистър по икономика (2015, Стопанска академия, Свищов).

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд на Д-р Пламен Латев третира актуален практически проблем в общата медицинска практика, свързан с изследване и оценка на риска за развитие на голямо или фатално сърдечно съдово заболяване. Той анализира резултатите, които се получават при оценка

на атеросклеротичния сърдечно-съдов риск по трите известни методики, а именно SCORE ESC (2016), SCORE НРД и SCORE ESC (2019).

Оценявам избраната тематика на дисертацията на д-р Пламен Латев като актуална и важна за ОПЛ, поради все по-голямото разпространение на ИБС и МСБ сред възрастното население у нас и неблагоприятният факт, че България е на едно от първите места по СС инциденти (инсулти и инфаркти) в Европа.

4. Познаване на проблема

Д-р Пламен Латев познава много добре материята, която разглежда в дисертационния си труд, поради факта, че той работи в обща медицинска практика и прилага ежедневно критериите на методиката SCORE НРД за оценка на риска от възникване на ССЗ при своите пациенти.

Важно обстоятелство, което го насочва към разработване на дисертационния му труд е факта, че липсва проучване за прецизно съпоставяне на резултатите при използване на известните три методики SCORE ESC (2016), SCORE НРД и SCORE ESC (2019), т.е. да се оцени тяхната надеждност при прилагането им в общата медицинска практика.

5. Материал и методика на изследването

По-големият раздел от дисертацията на д-р Пламен Латев представлява собствено проучване - затворено проспективно кохортно (лонгитудинално) с ретроспективно набирание на данни сред листата на неговите пациенти в гр. Павликени.

Дисертационният труд е одобрен от Комисията по Научна етика към Медицински университет – Пловдив с Решение № 8 от 15.12.2021 г.

Изследването е проведено за период от 2 години, като пациентите са категоризирани едновременно по трите SCORE методики (2016, НРД и 2019) при провежданите годишни профилактични прегледи, а през втората година е проследено здравословното им състояние и настъпилите промени (използвани са данни от ГРАО).

Ср. възраст на изследваните 4551 болни е 51.59 години ($SD \pm 17.67$), а възрастният диапазон - 18 - 99 години. От тях 2619 са жени, а 1932 са мъже. От пациентската листа са изключени предварително всички, които не отговарят на възрастовата граница според SCORE критериите, тези с деменция или с тежки психични заболявания.

От всички изследвани пациенти са формирани 3 Кохорти, в зависимост от критериите за включване: оценка на СС риск според SCORE (ECS 2016); НРД и SCORE (ECS 2019)

Пациентите са анализирани по факториални признаци на наблюдение: биологичен пол; възраст; тютюнопушене (10 и повече цигари дневно); общ холестерол и систолично АН.

Събрани са данни и за заболявания, които директно определят пациентите в група с много висок риск: ЗД тип 1 и 2 с усложнения; терминална ХБН ($GFR < 30$ мл/мин/1,73 м²; АХ с усложнения: ИБС, Инфаркт на миокарда, СН и/или ритъмни и проводни нарушения; МСБ, поради АХ и/или атеросклероза; Ао аневризма.

Проследени са и допълнителните модифициращи рискови фактори: ниска физическа активност; редовен прием на зеленчуци и плодове; абдоминален обезитет; ИТМ; LDL-холестерол; триглицериди; кръвна захар на гладно; ранно настъпили ССЗ в семейството; диастолично АН; ЗД; хиперурикемия и подагра.

Отчитани са всички нововъзникнали тежки атеросклеротични ССЗ и смъртност от атеросклеротично ССЗ.

В дисертационния си труд Д-р Пламен Латев използва следните методи:

1. *SCORE методика за оценка и категоризиране на риска за всяка една от модификациите (2016, НРД и 2019)*. Според основните критерии, болните са класифицирани в 4 категории: с много висок риск SCORE ($\geq 10\%$); с висок риск SCORE ($\geq 5\% < 10\%$); с умерен риск SCORE ($\geq 1\% < 5\%$) и с нисък риск SCORE ($< 1\%$). Резултатите са съхранявани в база данни на приложен софтуер НИСЕТ.

2. *Методи и техники за събиране на информация*: метод на допитване - медицинско интервю и анамнеза; документален метод; пряко включено наблюдение (медицински и профилактични прегледи); експертна оценка - анализ и оценка на емпиричните резултати от клинично-лабораторни изследвания и медицински прегледи от специалист и епидемиологичен метод,

Статистическата обработка на получените данни е осъществена чрез програмните продукти: софтуер за социални науки IBM SPSS Statistics v. 22 и софтуерен продукт MedCalc Software с ниво на значимост на нулевите хипотези $P < 0.05$.

Използвани са много и съвременни статистически анализи: вариационен, непараметричен, алтернативен и корелационен анализ; епидемиологична оценка на риска; логистична регресия и дърво на решенията.

При оценка валидността на трите SCORE методики са използвани критериите: чувствителност; специфичност; положителна и отрицателна предсказваща стойност.

За нагледно представяне на резултатите е използван графичен метод.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа 181 стандартни страници и е онагледен с 48 таблици, 24 фигури и 6 приложения. Литературната справка включва 150 литературни източника, от които 40 на кирилица и 110 на латиница.

В литературния обзор Д-р Пламен Латев разглежда в дълбочина проблема за оценка първопричините за коронарната болест на сърцето, който става особено актуален след началото на проучването Framingham Heart Study през 1948 г., което се оказва критично важно за оформянето и подобряването на нашето разбиране за историята и развитието на ИБС.

Авторът анализира и проследява, както проучванията за оценката на риска за развитие на голямо или фатално сърдечно съдово заболяване в Европа, датиращи от 1994 г, когато Европейската асоциация на кардиолозите, Европейската асоциация по хипертония и Европейската асоциация по атеросклероза публикуват първата съвместна препоръка за превенция от ИБС, така и актуалните международни проучвания и резултати в тази област, които се публикуват постоянно.

Настоящият научен труд на Д-р Латев е опит да се даде яснота върху начините за оценка на риска от възникване на голямо или фатално ССЗ, извършвана от ОПЛ у нас и регламентирана от НРД с оглед установяване на предимствата и ограниченията за пациентите от прилагането ѝ.

Основната цел на дисертацията на д-р Пламен Латев е да се измери и оцени атеросклеротичния сърдечно-съдов риск при здравно-осигурени лица в общата медицинска практика по трите методики: SCORE ESC (2016), SCORE НРД, и SCORE ESC (2019) и да се предложи подобрен модел за управление на риска от ССЗ.

За изпълнението ѝ са определени 6 основни задачи:

1. Да се измери и сравни абсолютният сърдечно-съдов риск по трите методики на системата SCORE: ESC (2016), НРД и ESC (2019).

2. На базата на абсолютния индивидуален риск да се изчисли популационният относителен риск (RR) от възникване на тежко или фатално СС събитие в групата на експонираните (с висок и много висок риск) спрямо групата на неекспонираните (с нисък и умерен риск), атрибутивен риск (AR) и прогностичната валидност на всяка една от трите методики.

3. Да се сравнят и анализират клиничко-лабораторни, здравни показатели и резултати (изход) от настъпилите атеросклеротични ССЗ и/или сърдечно-съдова смъртност по трите методики на системата SCORE.

4. Да се проучи разпространението и въздействието на някои основни рискови фактори върху оценката SCORE за възникване на сърдечно-съдово събитие.

5. Да се проучат допълнителните, модифициращи рискови фактори, които оказват влияние върху класифицирането на пациентите по категория риск и да се определи възможна ли е тяхната прекласификация.

6. Да се разработи и предложи подобрен модел за мениджмънт на сърдечно-съдовия риск сред българската популация, съобразен с Европейските препоръки.

Д-р Пламен Латев определя 4 работни хипотези в своя дисертационен труд:

1) Регламентираните критерии в трите SCORE методики водят до различия в класифицирането на пациентите по рискови групи.

2) Прогностичната валидност на оценката SCORE по трите методологии се различава.

3) Системата за оценка на сърдечно-съдовия риск SCORE по НРД за възникване на тежко или фатално ССЗ не включва достатъчно на брой и прецизност критерии, които да послужат за правилно идентифициране, класифициране и мониториране на лицата в по-рисковите категории.

4) Включването на допълнителни модифициращи рискови фактори към оценката SCORE по НРД ще подобри управлението на риска от възникване на ССЗ.

Докторантът формулира 9 основни извода, които отговарят на поставената цел и посочените задачи. Те имат важно значение за общата практика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

От своя дисертационен труд, Д-р Пламен Латев извежда изводи, които обобщава в 2 групи приноси. От приносите с оригинален характер приемам всичките четири, че това е първото проучване у нас, което:

1) сравнява резултатите по трите SCORE методики за оценка на атеросклеротичния сърдечно-съдов риск при болни в общата медицинска практика;

2) идентифицира и измерва атрибутивния принос на допълнителните рискови фактори за SCORE оценка за развитие на ССЗ;

3) доказва, че предиктивната стойност на методологията SCORE ESC 2019 г. е по-голяма, в сравнение с методологията на SCORE ESC (2016) и SCORE (НРД);

4) предлага нов, подобрен модел за оценка на риска с прекласифициране на лицата от категория с нисък и умерен риск в категория с висок риск при наличие на поне един от модифициращите рискови фактори – ИТМ над 30; кръвна глюкоза на гладно над 6,1 mmol/l или прием на лекарства за лечение на АХ, без да е необходимо преизчисляване на точките от SCORE.

Приемам и трите посочени научни приноса с потвърдителен характер:

1) основните РФ за развитие на атеросклеротично ССЗ и влияят върху категоризацията на пациентите по трите методики SCORE;

2) прогностичната стойност на трите методики SCORE е важна за относително правилното класифициране на пациентите в рискови групи;

3) допълнителните модифициращи РФ влияят върху крайните резултати.

Д-р Пламен Латев завършва дисертационния си труд с 9 практически препоръки, адресирани основно към ОПЛ, МЗ, НЗОК и СДО.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Към документацията са приложени 3 публикации свързани с дисертационния труд, което напълно отговаря на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“.

9. Лично участие на докторанта

Проведеното изследване, формулираните приноси и получени резултати са заслуга на д-р Пламен Латев и са подкрепени от неговия научен ръководител Доц. Д-р Росица Димова, д.м.

10. Автореферат

Авторефератът е напълно достатъчен като съдържание и качество за представяне на основните резултати, постигнати в дисертацията. Той отговаря на изискванията на Правилника на МУ - Пловдив.

11. Критични забележки и препоръки

Нямам критични забележки и препоръки към проведеното изследване и предоставените ми материали.

12. Лични впечатления

Не познавам лично д-р Пламен Латев, но предложените ми за оценка дисертационен труд и автореферат са направени прецизно и задълбочено и се отличават с добре формулирани изводи и приноси.

Заклучение

Като цяло оценявам дисертацията на д-р Пламен Нейчев Латев като актуална и ценна за общата практика практика.

Дисертационният труд съдържа важни научни и приложни резултати и отговаря на всички на изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и този на МУ - Пловдив.

Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника на МУ – Пловдив.

Дисертационният труд показва задълбочени теоретични знания и професионални умения на докторанта по научната специалност „обща медицина“ и демонстрира неговите качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Като рецензент убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Д-р Пламен Нейчев Латев по научната специалност „обща медицина“.

Заличено на основание
Чл.5 §1, б. "В" Регламент (ЕС)2016/679

U 41

16.09.2022 г.
гр. Варна

Рецензент: Проф. Д-р Валентина Маджова, д.м.
Ръководител на Катедрата по ОМ
Медицински Университет – Варна